

STADSCURATORIUM AMSTERDAM

Aanvraag / Advies 2024

Titel: Twist & Jump, Christoph Hildebrand

Aanvrager: Hans Akkerman

Datum adviesaanvraag: 30 oktober 2024

Datum advies (in te vullen door SCA): 16 december 2024

Advies over: Twist & Jump, lichtkunstwerk

Locatie: Viaduct Hatostraat

STADS
CURA
TORI
UM
X
X
X

Samenvatting projectomschrijving:**Aanleiding:**

Het project "Twist & Jump" van de Duitse kunstenaar Christoph Hildebrand is een van de vijf semi-permanente lichtkunstwerken die in Groot Amsterdam worden geplaatst ter ere van de 750ste verjaardag van de stad. De aanvraag voor het project is gedaan door de verschillende partijen, waaronder Stadsdeel Sloterdijk, de Directie Verkeer & Openbare Ruimte (V&OR), het Amsterdam Light Festival en de kunstenaar. Het lichtkunstwerk is bedoeld om de beleving en veiligheid van de voetgangers- en fietsersdoorgang onder het viaduct aan de Hatostraat te verbeteren. Deze doorgang verbindt de stadsdelen West en Nieuw-West en is een belangrijk punt in het groeiende Sloterdijk-gebied.

Het project bevindt zich tussen het schets- en definitief ontwerp. Kunstenaar Hildebrand is de tekeningen aan het uitwerken. Het Ingenieursbureau van de gemeente Amsterdam en technisch producent Jeroen Henstra van het Amsterdam Light Festival onderzoeken de financiële en technische haalbaarheid. Ook wordt er een beheer en onderhoudsplan gemaakt met aandacht voor de kosten van dit beheer onderhoud. Het kunstwerk moet uiterlijk op 25 oktober 2025 opgeleverd zijn en zal na oplevering worden overgedragen aan de gemeente dat ook het beheer en onderhoud zal overnemen.

Betrokken Partijen:**De projectgroep:**

- De opdrachtgever en Senior adviseur lichtkunst, stadsilluminatie en decoratieve verlichting; Hans Akkerman (gem. Amsterdam)
- adviseur kunst in de openbare ruimte van stadsdeel Sloterdijk; Marieke Gerritsen (gem. Amsterdam)
- voorbereider Openbare Verlichting van het Ingenieursbureau; Yasin Aydin (gem. Amsterdam)

daarnaast zijn aangesloten:

- curator Isabel Nielen namens het Amsterdam Light Festival
- projectleider Annabel Thomas namens het Amsterdam Light Festival
- ontwerpers en supervisors van de projectteams Sloterdijk Zuid en Centrum (Havenstad) (gem. Amsterdam)

Doel van het kunstwerk:

Het lichtkunstwerk heeft een belangrijke functie in het opwaarderen van de uitstraling van het betonnen viaduct. Het symboliseert vernieuwing en verbetering van de leefbaarheid in Sloterdijk en biedt de bewoners en passanten een aangenamere en veiliger omgeving.

Selectieprocedure en Adviestraject:

V&OR heeft het Amsterdam Light Festival gevraagd om de selectie van kunstenaars te verzorgen. Curator Isabel Nielen heeft drie kunstenaars voorgedragen, waarvan de projectgroep Hildebrand selecteerde.

De kunstenaar heeft twee schetsontwerpen aangeleverd en deze ook gepresenteerd aan de stedelijk ontwerpers en supervisors van de projectteams Sloterdijk Zuid en Centrum (Havenstad). Zij hebben vanuit hun expertise input gegeven op beide schetsontwerpen en aangegeven dat zij Twist & Jump het beste op deze locatie vinden passen. De projectgroep heeft dit advies overgenomen.

Beoordeling

Het project Twist & Jump van kunstenaar Christoph Hildebrand heeft de potentie om de uitstraling van de Hatostraat te verbeteren en de verbinding tussen stadsdelen te versterken. Toch roept het proces rondom opdrachtformulering en selectie een aantal belangrijke aandachtspunten op.

Beperkt opdracht- en selectieproces

Bij kunstopdrachten in de openbare ruimte is het gebruikelijk dat gebruikers en omwonenden vroeg in het proces worden betrokken, zowel voor de visievorming als bij een vorm van besluitvorming. Voor dit project is echter geen participatie van deze belanghebbenden gebleken; in plaats daarvan is alleen de gemeente Amsterdam in verschillende gremia vertegenwoordigd in de besluitvorming. Dit roept vragen op over de breedte van de gedragenheid en aansluiting van het project op de wensen van de directe omgeving.

Onduidelijke selectie

De selectie van zowel kunstenaar Hildebrand als zijn ontwerp is weinig onderbouwd. Artistieke overwegingen worden in het proces en het resultaat nauwelijks zichtbaar. Zo is onduidelijk op basis van welke criteria de kunstenaar is geselecteerd en hoe de keuze voor het ontwerp is gemaakt. Het SCA meent dat een open proces met heldere criteria niet alleen bijdraagt aan transparantie, maar ook leidt tot een beter aansluitende opdrachtformulering, waarin de lokale behoeften en perspectieven van gebruikers worden meegenomen.

Beperkte artistieke en contextuele verbinding

Het schetsontwerp van Twist & Jump heeft een welhaast decoratieve kwaliteit en belevingswaarde, maar lijkt geen sterke inhoudelijke verbinding met de omgeving te maken, buiten een dialoog met ritme en vorm van de pijlers van de onderdoorgang. SCA begrijpt de wens van meer verlichting op de locatie, maar dat uitgangspunt leidt hier eerder tot een gebruiks- of decoratief object dan tot een kunstwerk. De meerwaarde die een kunstwerk in de publieke ruimte kan bieden wordt door een inhoudelijke link met de locatie en met bewoners/gebruikers groter, ook vanwege het proces en onderzoek dat daaraan ten grondslag ligt. SCA vraagt zich bovendien af, of de veiligheid van fietsers door plaatsing van de stalen spanten zo kort op de rijbaan voldoende gewaarborgd is.

Gebrek aan diversiteit

Het SCA stelt dat de gemeente Amsterdam zich richt op diversiteit in kunstwerken in de openbare ruimte. In dit project lijkt die diversiteit aan makers en invalshoeken onvoldoende gewaarborgd. SCA attendeert hier graag ook de betrokken curator op, aangezien ook de selectie van kunstenaars van het Amsterdam Light Festival 2024 qua verdeling van achtergronden en met name gender onevenwichtig is.

Resumé/conclusie

Twist & Jump heeft de potentie om de Hatostraat visueel te verrijken, maar volgens SCA eerder als decoratieve, enigszins willekeurige toevoeging dan als beeldend kunstwerk dat tot de collectie Buitenkunst gerekend zou gaan worden.

SCA is kritisch op het totstandkomingsproces, met onduidelijke artistieke uitgangspunten en geen herkenbare inbreng van bewoners en gebruikers. SCA adviseert dat kunst in de publieke ruimte contextueel betrokken, betekenisvol en inclusief moet zijn, met ruimte voor verschillende perspectieven en diverse makers die de stad weerspiegelen. Het SCA pleit daarom voor een proces dat redeneert vanuit de ambities van Amsterdam voor kunst in de openbare ruimte en geeft dat de aanvrager mee voor de projecten die, zoals in de aanvraag beschreven is, nog in ontwikkeling zijn.

Tot slot noemt SCA de verkeersveiligheid als aandachtspunt bij het ontwerp.

Disclaimer SCA

Hoewel aan alle beschikbaar gestelde informatie en SCA advisering de grootst mogelijke aandacht en zorg is besteed, kunnen er geen rechten aan dit advies worden ontleend.